

การ “เปลื้อง” “เปลือย” จิตใจมนุษย์ผ่านเรื่องเล่าใน มนุษย์สองหน้า ของอัลแบร์ต กามูส์ กับ ผีอยู่ในบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์

"Stripping off" "Baring" the human mind through the narrative of The Fall by Albert Camus and Ghost in the House by Kanokphong Songsomphan.

ภูริณัฐ ฤกษ์เนรมิตร^{1*} และพัชลินจ์ จินนุณ²

Purinat Phruekneramit^{1*} and Phatchalin Jeennoon²

¹ นิสิตระดับปริญญาโท, หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ

¹ Postgraduate student, Department of Thai language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University.

² ผศ.ดร., สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ

² Assist. Prof. Dr., Department of Thai language, Faculty of Humanities and Social Science, Thaksin University.

*Corresponding author, E-mail: hanma_bagi@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดร่วมของวรรณกรรมสองเรื่อง คือ นวนิยายเรื่อง มนุษย์สองหน้า ของ อัลแบร์ต กามูส์ และเรื่องสั้น ผีอยู่ในบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์ ศึกษาด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงเอกสาร นำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมทั้งสองเรื่องแสดงให้เห็นค่านิยมที่บิดเบี้ยวของสังคมเป็นเหตุผลสำคัญให้คนในสังคมลุ่มหลงกับคุณค่าบางประการจนทำให้ไม่สามารถไปสู่อิสรภาพที่แท้จริง มีการใช้ความตายตั้งคำถามถึงการมีอยู่ของระบบศีลธรรม การสสารภาพความผิดเพื่อสะท้อนด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ เพื่อแสดงถึงความโหดร้ายและดำมืดในจิตใจที่ถูกซุกซ่อนอยู่ภายใต้ระบบค่านิยมและศีลธรรม รวมไปถึงการใช้เรื่องเล่า เพื่อเน้นย้ำนัยสำคัญของเรื่องว่าชะตากรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับน้ำมือของมนุษย์เอง ไม่ใช่จากสาเหตุอื่น ๆ วรรณกรรมทั้งสองเรื่องเป็นตัวอย่างการตั้งคำถามเกี่ยวกับมโนสำนึกของมนุษย์ด้านศีลธรรมและสังคมเพื่อให้ผู้อ่านทบทวนพฤติกรรมของตนเอง

คำสำคัญ: เรื่องเล่า, มนุษย์สองหน้า, ผีอยู่ในบ้าน

Abstract

This article focuses on studying the concept of two literary works which are the novel of *The Fall* by Albert Camus and the short stories called “Ghost in the House” by Kanokphong Songsomphan referred from documented research methodology and presented as descriptive analysis. The results of the study showed that both of the literary works portray distorted values of society, which is the reason that people in society become obsessed with some values, causing impossible to reach true freedom: Death is used to question the existence of moral system; Making confessions to reflect the dark side of human mind to express the cruelty and dark mind hidden under the system of values and morals, including the use of narrative to emphasize the importance of the story that human fate depends on his own hands, not other causes. These two literary works are an example of questioning moral and social human conscience for readers to review their behavior.

Keywords: narrative, *The Fall*, *Ghost in the House*

บทนำ

ในโลกโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนากลายเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความสลับซับซ้อนในชีวิตมนุษย์ ความเรียบง่ายของชีวิตกลายเป็นสิ่งที่ถูกมองข้าม วิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม และสิ่งอื่น ๆ ถูกทำให้เป็นหรือถูกผลิตขึ้นใหม่ในรูปแบบของสินค้า เพื่อตอบสนองความปรารถนา (desire) ที่เหลือล้นแทนการตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต ทำให้คุณค่าต่าง ๆ ในสังคมถูกลดทอนคุณค่าให้กลายเป็นเพียง “เครื่องหมาย” หรือ “สัญลักษณ์” ที่กลวงเปล่า (เสาวณิต จุลวงศ์, 2556) ไม่เว้นแม้แต่วิถีชีวิตมนุษย์เองทำให้มนุษย์ในสังคมต้องสร้างตัวตน หรือสัญลักษณ์อีกหนึ่งอย่างเพิ่มเข้ามาในชีวิต เพื่อการขาย “ภาพ” หรือ “สร้างภาพ” ที่น่าเชื่อถือให้ผู้อื่น โดยเข้าใจว่าสิ่งนี้ช่วยสร้างตัวตนหรือคุณค่าแห่งชีวิตแต่ไม่ตระหนักว่าตนเองกำลังสูญเสียความเป็นตัวเอง และกำลังใช้ชีวิตอย่างไรเหตุผล นำไปสู่การเกิดปรัชญาอัตถิภาวนิยม เพื่อตอบคำถามว่าสาระหรือคุณค่าที่แท้จริงของมนุษย์คืออะไร

อัลแบร์ต กามูส์ (Albert Camus, 1913 – 1960; อ้างถึงใน ภมร ชูคันหอม, ชัยณรงค์ ศรีมันตะ และสกุล อันมา, 2562) นักปรัชญาอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ชาวแอลจีเรีย-ฝรั่งเศส มองว่า ชีวิตนั้นไร้สาระ (Absurdity) มีเพียงความซ้ำซากจำเจ บางคนหวังว่าจะมีชีวิตเพื่อหาเงินซื้อความสุข แต่สุดท้ายกลับเป็นชีวิตที่ไร้ความหมาย กามูส์ชี้ให้เห็นว่ามนุษย์ไม่ได้เกิดมาพร้อมสสารัตถะ แต่เกิดมาพร้อมกับความว่างเปล่า สสารัตถะเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์และสร้างขึ้นเองภายหลัง กฎระเบียบแบบแผน ศาสนา และสังคมเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ขาดความมั่นใจในตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง ยอมจำนนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม สิ้นหวังและสูญเสียอิสรภาพ กลายเป็น “การฆ่าตัวตาย

ทางปรัชญา” (พินิจ รัตนกุล, 2555) กามูส์แสดงการต่อต้านการวางกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ทำให้มนุษย์ต้องถูกคุมขังให้ประพฤติตามกรอบปฏิบัติผ่านวรรณกรรมชิ้นเอกอย่าง **คนนอก** (L’Etranger) (อัลแบร์ต กามูส์, 2559) ที่ตัวละครเมอโโซถูกผู้พิพากษาตัดสินประหารชีวิตจากการที่เขาเมินเฉยต่อการตายของแม่ และยังมีอารมณ์เสพสมกับหญิงสาวหลังการตายของแม่ไม่นานนัก ซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติผิดแปลกไปจากผู้อื่นในสังคม รวมถึงวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ของกามูส์ก็แสดงความคิดที่บ่งชี้ว่าข้อจำกัดทางจริยธรรมเป็นตัวบีบบังคับให้มนุษย์สูญเสียความเป็นมนุษย์ แนวความคิดนี้ก็ยังถูกแสดงออกผ่านการเสียดสีอย่างเจ็บแสบในนวนิยายเรื่อง **มนุษย์สองหน้า** (The Fall) (อัลแบร์ต กามูส์, 2561) ที่เล่าถึงคำสารภาพของ ฌอง-บัพติสต์คาลามองซ์ ผู้พิพากษาที่ได้รับคำชมว่าเป็นคนดีของสังคม ต่อความผิดบาปและความรู้สึกแท้จริงที่เขามีต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะด้วยความขะแยงที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน การไม่เชื่อในความดีงามของมนุษย์เพราะเชื่อว่าทุกอย่างเป็นเรื่องของการ “สร้างภาพ” และเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนล้วนพิพากษาความผิดของผู้อื่น เพื่อให้ตัวเองรู้สึกดี ทั้งหมดนี้ถูกชุกซ่อนอยู่ภายใต้โฉมหน้าของคนดีที่สังคมยกย่อง เกิดเป็นคำถามว่า แท้จริงแล้วชีวิตเป็นเพียงแค่การสร้างมายาภาพของ “โฉมหน้าที่สอง” เพื่อการยอมรับนับถือของคนในสังคม แม้ว่าเบื้องหลังหน้ากากนั้นจะน่าชิงชังเพียงใดก็ตาม

เมื่อมองวรรณกรรมไทยพบว่า มีการนำเสนอแนวคิดบางอย่างที่คล้ายคลึงกันในเรื่องสั้นขนาดยาวของกนกพงศ์ สงสมพันธุ์ เรื่อง **ผีอยู่ในบ้าน** ซึ่งอยู่ในรวมเรื่องสั้น **แผ่นดินอื่น** (กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553) ซึ่งได้รับรางวัลซีไรต์ประจำปี 2539 เรื่องนี้มีแนวคิดที่ใกล้เคียงกับเรื่องมนุษย์สองหน้า ของกามูส์อยู่ไม่น้อยทั้งยังมีกลวิธีการเล่าเรื่องในทำนองเดียวกันด้วย ผู้เขียนให้ตัวละครดำเนินเรื่องคล้ายพูดคุยกับผู้อ่าน เล่าเรื่องราวของมนุษย์เงินเดือนคนหนึ่งที่ต้องการขายบ้านที่ร่วมกันสร้างกับเมีย หลังถูกพิษของเศรษฐกิจเดือนพฤษภาคมให้เข้าเล่นงานการค่อย ๆ ปลดเปลื้องความจริงในจิตใจของตัวละครหลักทีละชั้น ๆ เกี่ยวกับค่านิยมที่บิดเบี้ยวของสังคม นำไปสู่ความล้มเหลวในชีวิตทั้งในครอบครัวและในสังคม มีนัยเพื่อเข้าไปสู่ความจริงแท้ของชีวิตที่ปราศจาก “หน้ากาก” ของชนชั้นกลางที่ตัวละครพยายามสร้างขึ้น และยังเป็นการศึกษาให้เห็นถึง “ความไร้สาระ” ที่ใกล้เคียงกัน

การศึกษาวรรณกรรมทั้งสองเรื่องนี้ มิได้ต้องการค้นหาต้นทางของความคิดที่สอดคล้องกัน หากแต่เป็นการศึกษาวรรณกรรมในลักษณะข้ามชาติ เพื่อชี้ให้เห็นถึงแนวคิดร่วมบางอย่างที่มีร่วมกันของมนุษย์ ที่แม้จะอยู่กันคนละฟากฝั่งของโลก แต่ก็ยังมองเห็นร่วมกันว่า มนุษย์ทุกคนต่างก็มี “โฉมหน้าที่สอง” ที่ชุกซ่อนอยู่ เพื่อการเอาชีวิตรอดในสังคมทั้งสิ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดอัตถิภาวนิยมที่ปรากฏร่วมกันในนวนิยายเรื่อง **มนุษย์สองหน้า** ของ อัลแบร์ต กามูส์ กับ **ผีอยู่ในบ้าน** ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

บทความนี้ใช้กรอบแนวคิดอัตถิภาวนิยม (Existentialism) ในการวิเคราะห์คุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับความไร้สาระ (Absurdity) ที่ชี้ให้เห็นสภาวะของการดำรงอยู่ของสรรพสิ่งที่ไม่จริงยั่งยืน มีความเลื่อนไหลตลอดเวลา ในขณะที่มนุษย์พยายามใช้ความคิดของตนเองในการสร้างตัวตนให้กับความไม่แน่นอนนี้ เช่น การจัดความเป็นคนดี – คนเลว ผ่านการกระทำที่สอดคล้องกับหลักศาสนาซึ่งว่าด้วยบาปแต่กำเนิด (Original sin) แต่แนวคิดอัตถิภาวนิยมเห็นแย้งว่าแท้จริงแล้ว ความดีงามหรือความชั่วร้ายเหล่านั้น ล้วนมาจาก “การกระทำ” (Action) ที่มนุษย์ปฏิบัติแก่กัน และการสร้างตัวตนให้กับสรรพสิ่งนี้ ยังแสดงให้เห็นการยอมรับในคุณค่าที่มนุษย์พยายามสร้างขึ้นมาจนมีความสำคัญ และกลายเป็นกรอบคิดที่ขัดตัวมนุษย์ไว้เสียเองเป็นแนวทางในการวิเคราะห์วรรณกรรมทั้งสองเรื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดอัตถิภาวนิยมในนวนิยายเรื่อง มนุษย์สองหน้าของ อัลแบร์ต กามูส์ กับ ผีอยู่ในบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์
3. สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. การประณามค่านิยมที่บิดเบี้ยวในสังคม

กามูส์และกนกพงศ์ต่างเขียนวรรณกรรมของตนเองขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมที่บิดเบี้ยว ทั้งการยั่วล้อเรื่องตำแหน่งหน้าที่ทางสังคมว่าเป็นเพียง “ความต่อแหลหน้าตาย” นอกจากนี้ยังเสียดสีความ “พยายาม” เป็นชนชั้นกลางเป็นสาเหตุการแตกสลายของครอบครัวตัวละคร

แล้วกับเพื่อนฝูงนะครับ ผมอยากจะขอเตือนคุณว่า ถ้าเพื่อนคนไหนขอร้องให้คุณพูดออกมาจริง ๆ ว่าเห็นเขาเป็นคนอย่างไรละก็ คุณอย่าไปหลงเชื่อเขาเป็นอันขาด เขาเพียงแต่อยากให้คุณพูดสิ่งที่เขาอยากฟัง-พูดสิ่งที่จะสนับสนุนความนับถือที่เขามีต่อตัวเอง ซึ่งมันจะน่าฟังยิ่งขึ้น หลังจากที่คุณได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะพูดความจริง คุณจงอย่าลังเล จงให้สัญญาเขาแล้วก็โกหกให้หน้าตายอย่างดีที่สุดที่จะทำได้ เพื่อให้เขาได้สมความปรารถนาอันซุกซ่อนอยู่ในตัวเขาและตัวเราทุกคน และในขณะเดียวกัน คุณก็จะได้พิสูจน์ด้วยว่าคุณเป็นเพื่อนที่รักเขา

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

กามูส์ชี้ให้เห็นว่าสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้นเต็มไปด้วยความลวงที่มนุษย์ต่างพ่นใส่กัน ไม่เว้นกระทั่งคนเป็นเพื่อนสนิทที่แม้ว่าจะเข้าใจดีว่าเรารักและเป็นห่วงมากขนาดไหน แต่ท้ายที่สุดแล้วกลับต้องการคำตอบของคำถามที่ว่า “เขาเป็นคนอย่างไร” ในรูปแบบของการยกย่องเขาให้มากที่สุด เพราะกามูส์ต้องการวิพากษ์สิ่งที่ในสังคมยึดถือกันว่าเป็นเพียงแค่การแสดง “มารยาท” “การแสดง” นี่เป็นสิ่งที่เหมาะสม ควรค่าแก่การปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ การแสดงนี้เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น และเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์ไม่สามารถหลุดออกจากกรงขังเพื่อเป็นอิสระได้

ถ้าคุณแสดงความยินดีกับใคร ว่าเขาพากเพียรฝึกฝนตนเองจนกลายเป็นคนฉลาดและโอ้อวดมารีขึ้นมาได้ เขาจะไม่ปลาบปลื้มเท่าไรนัก แต่ถ้าคุณชมว่า เขาฉลาดและใจดีโดยธรรมชาติ เขาจะยิ้มใหญ่ หน้าบานไปเลยคุณ

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

ความคิดที่ว่ามนุษย์ฉลาดและใจดีโดยธรรมชาติ เป็นสิ่งที่กามูส์มองว่าเป็น “ความไร้สาระ” เพราะมนุษย์เหล่านั้นไม่ได้รู้สึกเลยว่าตนกำลังลุ่มหลงอยู่ในวังวนของค่านิยมที่ดั่งงามทางสังคม แต่เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ไร้ความซื่อสัตย์ต่อกัน ต้องใช้ใบหน้าที่สองเพื่อเอาตัวรอดในการพูดคุยกับเพื่อนมนุษย์คนอื่น ๆ

ในขณะที่ กนกพงศ์ก็มีความคิดเห็นในทิศทางเดียวกัน เขาแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมผ่านการประชดเย้ยหยันของตัวละคร “ผม” ประสบกับค่านิยมของชนชั้นกลางในสังคม ค่านิยมบีบให้ตัวละครซึ่งไม่ได้มีฐานะร่ำรวยต้องดิ้นรนจนเป็นหนี้ ทั้งค่าผ่อนบ้าน ค่าอาหาร และอื่น ๆ ทั้งหมดคือความไร้สาระ เพียงเพราะต้องการรักษา “หน้าตา” และเป็นชนชั้นกลางเหมือนคนอื่น ๆ

แต่งานการขนาดผมจะไปมีชีวิตแบบกรรมกรก็ได้อีกละครับ ฮะ... ผมก็ไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมเราถึงกินข้าวแกงข้างถนนทุกมื้อเสียไม่ได้? ถึงไม่มีใครมาบังคับให้ต้องกินของแพง ๆ แต่คุณรู้สึกไหมละครับว่าเราก็ก่อนถูกบังคับอยู่ดี

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

กนกพงศ์ต้องการแสดงให้เห็นชะตากรรมของมนุษย์ที่ไม่อาจเป็นตัวของตัวเองได้ตามความต้องการไม่มีแม้กระทั่งสิทธิ์ในการเลือกกินอาหารตามใจปรารถนา เพียงเพราะวิถีปฏิบัติแบบชนชั้นกลางที่เข้ามาครอบงำพวกเขาไว้ กรอบบังคับที่สังคมกำหนดไว้เป็นส่วนสำคัญของเรื่องที่ทำให้ตัวละครต้องพบกับความสูญเสียในท้ายที่สุด

มันไม่มีปัญหาอะไรนี่ครับ! เฮ้อ... ผมทำงาน มีเงินเดือนเป็นหมื่น มีบ้าน มีชีวิตที่สุขสบายอยู่ในกรุงเทพฯ— กรุงเทพฯเมืองสวรรค์นี่แหละครับ เมืองที่ผู้คนแต่งตัวสวย ๆ ตีกรามใหญ่โตโอ้อ่า เหลลวเหลลนะครับที่ว่าผมต้องดิ้นรนเป็นทุกข์ แค่งฟังดูก็ไม่น่าเชื่อแล้วละครับ...

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

การประชดประชันของกนกพงศ์ที่พุดถึงกรุงเทพฯในตอนท้ายเรื่อง หลังจากเหตุการณ์ความรุนแรงของพฤษภาทมิฬที่ตัวละครประสบ ชวนให้คิดได้ใน 2 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง คือ การตายของเมียของผมกลายเป็นการปลดพันธนาการบางอย่างแก่ชีวิต เป็นสัญลักษณ์หลุดพ้นจากความกดดันที่ต้องแบกรับเพื่อฐานะทางสังคมที่เมียของผมพยายามไขว่คว้า ทำให้เขาสามารถมีความสุขกับชีวิตในกรุงเทพฯได้อีกครั้ง และอีกประเด็นหนึ่ง คือ การย้ายลี้ภัยกรุงเทพฯที่เป็นตัวแทนของ “เมือง” ที่คนใฝ่ฝันอยากเข้าไปใช้ชีวิต ทั้งที่ภายในเมืองมีแต่ความฟอนเฟะเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ความรุนแรง ความตึงเครียด และความกดดันที่ปัจเจกบุคคลอาศัยอยู่ แต่กลับถูกปกปิดไว้ด้วยฉากหน้าของเมืองที่สวยงาม ผู้คนในเมืองก็ราวกับหลงลืมเหตุการณ์กราดยิงกลางเมืองไปจนหมดสิ้น

กามูส์และกนกพงศ์แสดงให้เห็นว่าค่านิยมที่บิดเบี้ยวของสังคมเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้มนุษย์ต้องสร้างสถานะบางอย่างขึ้นมาใหม่เพื่อให้อื่น ๆ ยอมรับ และการยอมรับนั้นก็ต้องสอดคล้องกับคุณค่าที่สังคมกำหนดขึ้น ตัวละครทั้งสองเรื่องจึงเป็นตัวแทนของมนุษย์ที่ต้องการหลุดพ้นจากระเบียบแบบแผนที่สังคมกำหนด เพื่อหวนคืนสู่อิสราภาพในท้ายที่สุด

2. การใช้ความตายเพื่อเยาะเย้ยศีลธรรม

ความตายที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องแสดงให้เห็นความเชื่อในเรื่องของความตายที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกันในแง่ที่ว่า ความตายของมนุษย์มิใช่ความผิดบาปอันมหันต์ หากแต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของชีวิต ความเศร้าโศกเสียใจจึงมิได้ให้อะไรมากไปกว่านั้น แต่การเรียนรู้และยอมรับความตายจะทำให้เกิดความเข้าใจบางอย่างแก่ชีวิต

“ช่วยกระโดดลงน้ำอีกสักหนเกิดแม่คุณ ขอให้ฉันได้มีโอกาสแก้ตัวอีกครั้ง ขอให้ฉันได้ช่วยคุณ และช่วยตัวฉันเองด้วย!”

แต่ไอ้โฮ-นั่นเป็นคำวิงวอนที่เสียงอันตรรายมากโขอยู่นะครับ ถ้าหากเธอเกิดให้โอกาสเราแก้ตัวขึ้นมาจริง ๆ เราจะทำอะไร มีต้อง... คิดแล้วหนาวสั่นสะท้านขึ้นทันที บรี้อ... น้ำเย็นจัดเสียด้วยสิ แต่เราไม่มีอะไรต้องหวาดหวั่น จริงไหมล่ะคุณ เพราะเรื่องมันสายเกินไปเสียแล้ว ทุกอย่างสายเกินไปเสมอ-เคราะห์ดีเหลือเกิน!

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

ในเรื่อง มนุษย์สองหน้า ช่วงดำเนินเรื่องกามูส์กล่าวถึงเหตุการณ์ของผู้หญิงคนหนึ่งกระโดดลงน้ำไปต่อหน้าต่อตาของตัวละครคลามองซ์ แล้วก็ค้างเติ่งเพียงแค่นั้นจนกระทั่งมาเฉลยในตอนท้ายว่าเขาเพียงยืนมองเธอกระโดดลงน้ำไปเฉย ๆ ก่อนจะโยนคำถามให้ผู้อ่านได้ครุ่นคิดว่าหากพวกเขาเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะตัดสินใจอย่างไร ซึ่งเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความคิดของกามูส์ได้เป็นอย่างดีว่าความตายของใครบางคนเป็นเพียงเครื่องมือให้บางคนฉวยโอกาสคำกล่าวของคลามองซ์ที่ว่า “ขอให้ฉันได้ช่วยคุณ และช่วยตัวฉันเองด้วย” จึงหมายถึง การช่วยเหลือคนเพียงเพื่อผลประโยชน์ของตนเท่านั้น หากใช้ความโอบ

อ้อมอารีหรือความรักในเพื่อนมนุษย์อย่างที่หลายคนคิด กามูส์ต้องการล้อระบบศีลธรรมในแง่ที่ว่าสิ่งเหล่านั้นไม่เคยมีอยู่จริง

ไม่มีประโยชน์เลยที่เราจะยอมเสียสละชีวิตเพื่อพิสูจน์ตนเองให้โลกรู้ เพราะพอคุณตายไปแล้ว โลกก็จะถือโอกาสหยิบยกเหตุผลโง่ ๆ ตื้น ๆ ขึ้นมาอธิบายการกระทำของคุณ-เชื่อผมเถอะครับคุณที่รัก ผู้พลีชีพเพื่ออุดมการณ์จะต้องเลือกเอาระหว่างการถูกโลกลืม การถูกโลกหัวเราะเยาะ หรือการถูกโลกใช้เป็นเครื่องมือทำประโยชน์-ส่วนที่จะให้โลกเข้าใจนะ อย่าหวังเลย

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

ความตายในทัศนะของกามูส์จึงเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลโดยแท้ ไม่ใช่ความคิดตามกรอบของระบบศีลธรรมที่ยึดถือคุณค่าของความตายอันนำไปสู่โลกนิรันดร์ กามูส์มองว่ามนุษย์แต่ละคนมีเสรีภาพที่จะให้ความหมายแก่ชีวิตและความหมายของความตายของตนเอง (สิริจิตต์ ปันเงิน, 2542)แต่ความตายนั้นอาจไม่ได้สร้างความสะเทือนใจให้แก่ผู้อื่นเลยก็ได้ หรือกลายเป็นเพียงเครื่องมือสร้างอำนาจให้มนุษย์คนหนึ่งรู้สึกสูงส่งกว่าคนอื่น ๆ และมีอำนาจในการชี้นำพิพากษาผู้ที่ด้อยต่ำกว่าเท่านั้น

ขณะที่กนกพงศ์ก็ทำทนายกรอบศีลธรรมในเรื่องของการฆ่าคนตาย โดยให้ตัวละครเอกเป็นคนยิงเมียของตนเอง แล้วอยู่กับศพจนกระทั่งผ่านคืนพฤษภาคมไปได้ และเขาก็กลับมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมเหมือนว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นไม่เคยเกิดขึ้นเลย

...ผมสับไปร้องไห้ไป ร้องไห้จริง ๆ นะครับ มันอะไรก็ไม่รู้ นี่เมียผม เคยร่วมชีวิตกับผม แล้วแม่งทำไมผมถึงทำกับเธอแบบนี้?! มันไม่ใช่ผมทำเหมือนเธอไม่ใช่คน แต่ผมทำผมเองนั่นแหละที่ไม่ใช่คน คุณเข้าใจมั๊ย?! อะไรทำให้ผมกลายเป็นแบบนี้?

...เธอบอกผมหมดว้าให้จัดการกับเธอยังไง เธอบอกบ้านหลังนี้ให้ผมด้วย ช้ายังบอกว่าผมจะไปเริ่มต้นชีวิตใหม่กับยายหน่อยอะไรนั่นก็ไม่ใช่ไร เธอเข้าใจแล้วครับ เธอเข้าใจผม เธอสงสารผม เธอยังบอกเลยว่าที่ผ่านมาให้ถือเป็นฝันร้าย ให้ผมลืมไปเลยว่าเคยมีเธอ

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

การยั่วล้อขอบเขตศีลธรรมของกนกพงศ์ กลายเป็นสัญญาณแห่งการตื่นรู้ของตัวละคร เพราะเมียของผม เป็นเสมือนตัวแทนของคนเมืองค่อนข้างมีฐานะ หมกมุ่นอยู่กับการบริโภควัตถุเพื่อแสดงฐานะและชนชั้นของตน ในขณะที่ ผม เป็นเพียงตัวละครที่พ่ายแพ้ต่อการเปลี่ยนแปลงของเมือง เป็นเหยื่อของเมืองที่ถูกสูบเลือดสูบชีวิต ทำงานในฐานะฟันเฟืองตัวหนึ่งเท่านั้น ซึ่งเรื่องความพ่ายแพ้นี้ยิ่งเด่นชัดขึ้น เมื่อตัวละครเปิดเผยว่าตนมีปัญหาบกร่องในเรื่องเพศ สัญลักษณ์ของความเป็นชายก็สลายกลายเป็นเบี้ยล่างของเมีย จนเรียกได้ว่าชีวิตของผมพังทลายไปเรียบร้อยแล้ว

แม่- คนมันจะไม่เป็นคน บ้านก็ไม่เป็นบ้าน เมืองก็ไม่เป็นเมือง แล้วประเทศ
เี่ยๆ นี่เป็นอะไร? อยู่กันยังไง?! แม่- ความจริงเรานะตายไปตั้งแต่ตัดสินใจมาอยู่ที่นี้แล้ว

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

การทวงคืนศักดิ์ศรีแห่งชีวิตของตัวละครจึงหมายถึงการปลดปล่อยพันธนาการออกไปจากชีวิต
การฆ่าเมียจึงทำให้ตัวละคร ผม หลุดพ้นจากกรอบของชนชั้น และมองเรื่องนี้เป็นเพียง “ฝันร้าย” ที่เคย
หลอกหลอนตน โดยให้ภาพคู่ชานานเป็นเหตุการณ์ที่ทหารไล่ฆ่าประชาชน เพื่อตั้งคำถามกับศีลธรรมว่า
แท้จริงแล้วเรื่องเหล่านี้มีจริงหรือไม่

เชื่อผม! ฝันไม่มีหรือครับ คุณไม่ต้องกลัว ไอ้ที่มันสังขยคนกันเป็นพัน ๆ ได้ก็
เพราะมันรู้ว่าฝันไม่มี ทั้งหมดเป็นเรื่องเหลวไหล

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

“ฝัน” ที่ตัวละครผมพูดถึง จึงหมายถึง บาปกรรมที่ไม่เคยมีจริงตั้งแต่ต้น มนุษย์ล้วนแต่ฆ่ากันเอง
เพื่อดิ้นรนเอาตัวรอด ทั้งการฆ่าทางตรงแบบที่ผมฆ่าเมีย ทหารฆ่าประชาชนในเหตุการณ์ทางการเมือง
หรือกระทั่งการฆ่าคนหนึ่งคนด้วยระบบเศรษฐกิจให้ค่อย ๆ ตายไปอย่างช้า ๆ สิ่งใดที่ผิดศีลธรรม หรืออาจ
เป็นเรื่องผิดศีลธรรมอยู่แล้วแต่ไม่ได้อยู่ในระบบคิดของคน การอ้างศีลธรรมจอมปลอมกลับทำให้รอดพ้น
จากการถูกพิพากษา

ความตายที่เกิดขึ้นทั้งใน มนุษย์สองหน้า และ ผีอยู่ในบ้าน จึงแสดงให้เห็นถึงการตั้งคำถามกับ
ระบบศีลธรรมจนนำไปสู่การยั่วล้อกับความตายที่ว่า หากคนหนึ่งคนตายไปด้วยเหตุผลบางประการ ความ
เศร้าเสียใจที่เกิดขึ้นคือความจริงแท้มากแค่ไหน หรือเป็นเพียงการสวมบทบาทเพื่อแสดงให้เห็นว่าเขาหรือ
เธอคนนั้นยังคงมีศีลธรรมในใจ ทั้งที่ตนเองอาจเพียงเหนียมอาย กระดากใจ หรือหวาดกลัวต่อการแสดง
ความรู้สึกที่แท้จริงต่อความตายเท่านั้น

3. การสารภาพความผิดเพื่อสะท้อนด้านมืดในจิตใจของมนุษย์

ตัวละคร ฌอง-บัพติสต์ คลามองซ์ และ ผม เล่าชีวิตของตนเองให้ “ผู้มาเยือน” หรือตัวละครอีก
ตัวฟัง เพื่อให้รับรู้ถึงความผิดพลาดในชีวิตของตน ที่เป็นเสมือนการสารภาพบาปแก่ผู้ฟัง อันแสดงให้เห็น
ถึงความโหดร้ายและด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ที่ถูกชุกซ่อนอยู่ภายใต้ค่านิยมและศีลธรรมที่เข้ามากดทับ
เพื่อสะท้อนกลับมายังตัวผู้อ่านให้ทำความเข้าใจกับเรื่องดังกล่าวพร้อม ๆ กับหยามเหยียดและเย้ยหยัน
การกระทำที่ไม่ได้มาจากความต้องการอันแท้จริงของมนุษย์ หากแต่เป็นสิ่งที่สังคมประกอบสร้างขึ้น
เท่านั้น

คุณถามว่า แล้วพระเจ้าช่วยอะไรล่ะ ตามความคิดของผม พระเจ้าควรจะช่วย
ประกันความบริสุทธิ์ของเรา และศาสนาก็ควรจะเป็นโครงการชักฟอกขนาดใหญ่...

...ผมจะบอกความลับให้ คุณอย่าไปนั่งรอเลย เหนื่อยเปล่า การพิพากษาครั้ง
สุดท้ายเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

ตัวละคร คลามองซ์ แสดงมุมมองการพิพากษาครั้งสุดท้ายของพระเจ้าที่เป็นตัวตัดสินความเป็นคน
ดีหรือเลว และกำหนดชีวิตหลังความตายว่าเป็นสวรรค์หรือนรก ด้วยน้ำเสียงที่เย้ยหยัน เพราะมองว่า
มนุษย์ต่างพิพากษาตัวเองในทุกวันอยู่แล้ว คำตัดสินที่มนุษย์มีต่อกันนั้นอาจเกิดขึ้นหลังรู้จักกันมายาวนาน
ชั่วชีวิต หรือเพียงชั่วครู่ก็ได้ สิ่งที่ตัวละครทำตลอดทั้งเรื่อง จึงเป็นการยื่นสิทธิ์ให้ผู้ฟังพิพากษาเองผ่าน
พฤติกรรมและคำสารภาพของตัวละคร

ผมก็เดินของผมต่อไป พอสุดสะพานเลี้ยวลงริมแม่น้ำ... ...ก็พลันได้ยินเสียง-แม้
จะอยู่ไกลกัน แต่ความเงียบก่อให้เกิดเสียงก็ก้องนากแล้ว-เสียงร่างกระทบน้ำอย่างรุนแรง
ผมหยุดนิ่งแต่ไม่เหลียวไปดู-ทันใดนั้นก็ได้ยินเสียงร้อง-ร้องแล้วร้องอีกซ้ำ ๆ กัน ดังไปตาม
แม่น้ำเซน-แล้วก็เงียบลง-เงียบสนิท-หลังจากนั้นทุกอย่างหยุดนิ่งเหมือนว่าจะไม่มีการ
เคลื่อนไหวกันอีกชั่ววินาที...

...ผู้หญิงคนนั้นนะเธอ อ้อ ไม่ทราบหรอก ผมไม่ทราบจริง ๆ-วันรุ่งขึ้น และอีก
หลายวันติด ๆ กัน ผมไม่อ่านหนังสือพิมพ์เลย

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

การยื่นมองคนกระโดดลงไปใต้น้ำของคลามองซ์กลายเป็นปมปัญหาสำคัญของเรื่องที่สะท้อนให้
เห็นถึงความดำมืดในจิตใจของมนุษย์อย่างแท้จริง เขาได้ยินเสียงร้อง แต่กลับนิ่งเฉย และเพียงไม่รับรู้
ข่าวสารใด ๆ ทั้งสิ้นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา รวากับเขากำลังตั้งคำถามกับจิตใจของผู้อ่านว่า แท้จริงแล้วเรา
ช่วยเหลือใครสักคนเพื่ออะไรกันแน่ หรือเพียงแค่ต้องการคำสรรเสริญเยินยอว่าเป็นคนดีของสังคม
ในตอนท้ายของเรื่อง เขาจึงพูดว่า “นั่นเป็นคำวิงวอนที่เสียงอันตรายมากโขอยู่นะครับ ถ้าหากเธอเกิดให้
โอกาสเราแก้ตัวขึ้นมาจริง ๆ” (อัลแบร์ต กามูส์, 2561) เพราะเขาเชื่อว่าหากเรามีโอกาสตัดสินใจพิพากษา
ใครสักคนหนึ่งรอดหรือตาย เราจะลงไปช่วยโดยที่ตนเองอาจหนาวตายเช่นเดียวกับผู้หญิงคนนั้น หรือเลือก
เดินจากไปโดยไม่สนใจ เพราะรอบข้างไม่มีผู้คนที่คอยจับจ้องและตัดสินเราอยู่แล้ว

คุณจะไม่เลือกจัดผมเข้าประเภทไหนก็ตามใจคุณ ผมไม่ว่า เพราะความเท็จนำไปสู่ความจริงในท้ายที่สุดไม่ใช่หรือครับ และเรื่องราวของผมนั้น ไม่ว่าจะจริงหรือแต่งก็ตาม รวมแล้วเป็นเรื่องเดียวกัน บางครั้งคนที่โกหกเราช่วยให้เรารู้ความจริงเกี่ยวกับเขามากเสีย ยิ่งกว่าคนที่พูดความจริงกับเราด้วยซ้ำ คุณเห็นด้วยไหมครับ อย่าว่าแต่สังคมนั้นสองแฉง แฉงกล้าเหลือเกิน ดูแล้วตาพร่า มองอะไรไม่เห็น ส่วนความเท็จตรงกันข้าม สีครีมเย็นตา เหมือนยามพลบ มองดูของต่าง ๆ ได้ถนัดชัดเจน

(อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

ภายใต้เงาเสียงการสารภาพความผิดของคลาอมองซ์ เราจะสัมผัสได้ว่าตัวละครตัวนี้เป็นเสมือนตัวแทนของมนุษย์ที่ซื่อตรงต่อชีวิตเป็นอย่างยิ่ง เขาสารภาพทุกความรู้สึกที่ตนประสบด้วยความสัตย์จริงให้ผู้อื่นหวนกลับไปคิดทบทวนว่าสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็น “ความจริง” หรือการกระทำที่มาจากธรรมชาติของจิตใจที่ตึงตังนั้นแท้จริงมีมากน้อยแค่ไหน เขาจึงไม่สนใจว่าความจริงที่ว่ามันจะมาจากคำโกหกหรือความจริง เพราะท้ายที่สุดแล้วคนก็มักมองว่าคนที่พูดแต่ความจริงน่าเคารพนับถือ หากแต่ไม่เคยรู้ว่าข้างหลังนั้นอาจมีความเลวร้ายที่ยิ่งกว่าซุกซ่อนอยู่ก็เป็นได้เขาจึงไม่เชื่อว่ามนุษย์จะสามารถตัดสินความเลวด้วยความดีได้ การประกาศความเลวทรามในจิตใจออกมาทำให้คลาอมองซ์มองเห็นว่ามนุษย์เป็นเพียงสิ่งมีชีวิตที่พยายามปกปิดความชั่วร้ายของตนโดยการพิพากษาคนอื่นว่าเลวร้ายกว่า ดังที่เขากล่าวไว้ว่า “มีน้ำล้น ผมถึงอดรู้สึกไม่ได้ว่า เราเป็นพวกเดียวกันแน่ตั้งแต่วันแรกที่ได้พบคุณ!” (อัลแบร์ต กามูส์, 2561)

ในเรื่อง ผีอยู่ในบ้าน ตัวละคร ผม ค่อย ๆ หวานลุ่มให้ “ผู้มาเยือน” ที่มาดูสภาพของบ้าน ตัดสินใจซื้อบ้านหลังที่ตนกับเมียเคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ผม ค่อย ๆ พูดถึงรายละเอียดเกี่ยวกับตัวบ้านและสาเหตุการขายเช่นเดียวกับคนที่ต้องการขายบ้านทั่วไป แต่เมื่อยิ่งเล่ามากขึ้น เรื่องก็ค่อย ๆ วนกลับไปสู่สาเหตุที่แท้จริงของการขายบ้านซึ่งมาจากชีวิตที่ระหองระแหงของสองผู้เมียที่พยายามจะสร้างตัวเองให้มีภาพลักษณ์ที่ดีเหมือนกับชนชั้นกลางคนอื่น ๆ แต่ยิ่งเล่าตาม “ภาพ” นั้นมากแค่ไหน ความทุกข์ยิ่งเข้ารุนแรงครอบคร้วมากขึ้น กระทั่งในวันหนึ่งของเดือนพฤษภาคมที่กลายเป็นจุดแตกหักของเรื่อง ผม ต้องเข้าไปติดอยู่ในสถานการณ์กราดยิงกลางเมืองจนเขาแทบบาดเจ็บ จนกระทั่งเซซังมาถึงบ้านที่สื่อถึงความอบอุ่น แต่กลับถูกเมียกล่าวหาว่าแอบไปอยู่กับเมียน้อย ผมถึงกับหลังน้ำตาให้แก่ความล้มเหลวของชีวิตที่ผูกโยงกับบริบทรอบด้าน

คุณยังฟังอยู่หรือเปล่าครับ? คิดดูสิครับว่าชีวิตผมมันอาภัพอัปภาคย์ขนาดไหน เมื่อคนไม่เป็นคน บ้านมันก็ไม่เป็นบ้านแหละครับ ในบ้านลูกเป็นไฟ คนเราจะอยู่ได้ยังไงอีก เลยต้องออกไปข้างนอก แต่- เมื่อกลับกลายเป็นอะไรไปก็ไม่รู้ มีแต่ความวุ่นวาย ไฟกำลังลุกท่วมถนนทุกสาย บ้อมตำรวจถูกเผา ตู้โทรศัพท์ ไฟจราจรถูกทุบทิ้ง ผมซิวรี่ไปน้ำตาไหล มันอัดอั้น สับสน ถึงที่สุดแล้วมันท้อแท้ซะครับ

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

ตัวละคร ผม สารภาพความรู้สึกในใจที่คับแค้นมานาน สื่อสะท้อนถึงมายาคติของชนชั้นกลางถูก
ทบทำลายด้วยเหตุการณ์ทางการเมืองจนส่งผลกระทบต่อครอบครัวเล็ก ๆ ครอบครัวหนึ่งซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องกับ
กับความขัดแย้งเหล่านั้นแม้แต่น้อย ทุกอย่างสลายไปพร้อมกับกระสุนนัดแรกที่ดั่งขึ้น

ที่นั่นเป็นสุสาน เป็นป่าช้า ที่ไม่ใช่เมืองสวรรค์หรอก แม่- มันยิ่งกันบนถนน!
คุณเข้าใจผมมั๊ย? ผมแพ้ทั้งในบ้าน แพ้ทั้งบนถนน แม่- แพ้ไปเสียทุกอย่าง

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

ชีวิตของผม ซึ่งเป็นเพียงชายใต้คนหนึ่งที่มาทำงานในกรุงเทพฯ จึงพึงพาลงทั้งหมด เขาพ่าย
แพ้ทั้งความสัมพันธ์กับครอบครัว และพ่ายแพ้ให้แก่การสลายการชุมนุมบนท้องถนนจนต้องหลบหนีหัวซุก
หัวซุน เมื่อกลับมาถึงบ้าน กลับมีปากเสียงกับเมียอีก จึงชักปืนขึ้นขู่หวังให้เธอเงียบ สุดท้ายผมกลับไม่รู้สึกล
เสียใจกับการกระทำนี้แม้แต่น้อย

เลือดของเธอไหลเลนออกมาจริง ๆ ผมงงไปหมด ที่บอกว่าแปลกก็ตรงที่ผมไม่นึก
เสียใจเลยนั่นสิครับ ผมไม่รู้ละว่าเป็นเพราะอะไร แต่ผมยืนยันกับคุณได้ ผมตกใจ แล้วก็
เหนื่อย ร่างกายมันล้า แต่ผมไม่เสียใจเลย!

(กนกพงศ์ สงสมพันธุ์, 2553)

มีข้อสังเกตว่าเสียงปืนที่ผมลั่นไกออกไป ไม่ได้สร้างความตระหนกตกใจให้แก่ผู้คนในละแวกนั้น
เลย หน้าซ้ำตัวละครผมก็ไม่ได้ถูกลงโทษฐานฆ่าคนตาย แสดงให้เห็นว่าสังคมเมืองกำลังเดินทางมาถึงจุด
วิกฤตหรือหายนะ เสียงปืนที่ดั่งขึ้นกลายเป็นสิ่งสามัญในสังคม เมืองสวรรค์สุดสวยงามที่ผู้คนไฝฝันถึง
ภายในกลับมีแค่ความวุ่นวายและความโหดร้ายที่คนในสังคมกระทำใส่กัน

ความแตกต่างสำคัญระหว่างการสารภาพของตัวละครคลามองซ์และผม คือ คลามองซ์ ดำรง
ตำแหน่งผู้พิพากษา ซึ่งมีหน้าที่สำคัญที่ต้องตัดสินความผิดบาปของผู้อื่น คลามองซ์จึงมิใช่เพียงผู้ถูกตัดสิน
เพียงอย่างเดียว หากเขากลับมีอำนาจในการสร้างความดีความชอบให้แก่ตัวเองได้โดยง่าย ขณะที่ผมเป็น
เพียงอดีตหัวหน้ากองบรรณาธิการนิตยสารรายเดือนของโรงแรม เป็นเพียงคนตัวเล็กในสังคมที่ถูก
หลอกลวงด้วยมายาภาพของเมืองหลวงจนต้องกลายเป็นเหยื่อของการพัฒนา มีหนี้สิน ครอบครัวแตกแยก
เป็นเหยื่อของการปะทะในเหตุการณ์ทางการเมือง สิ่งนี้เองที่ทำให้เราสามารถสัมผัสได้ถึงความอึดอัดและ
ความคับคั่งร้ายของผมได้มากกว่าคลามองซ์ผ่านพฤติกรรมการสบบของตัวละครที่ปรากฏอยู่บ่อยครั้ง

การสารภาพว่าฆ่าเมียตัวเองตายแล้วไม่รู้สึกลเสียใจเลย นับเป็นความกล้าหาญอย่างร้ายกาจที่ผม
กล้าแสดงออกไปให้ใครคนหนึ่งได้รับฟัง ซึ่งแนวความคิดนี้สอดคล้องกับความคิดของกามูสในนวนิยายเรื่อง
มนุษย์สองหน้า ที่เสนอว่ามนุษย์ทุกคนไม่มีความดีงามอันเป็นธรรมชาติแต่กำเนิด หากแต่พวกเขาความชั่ว
ร้ายซึ่งเป็นเชื้อร้ายที่ซุกซ่อนไว้ ดังนั้น สิ่งที่กนกพงศ์เขียนให้ตัวละครฆ่าเมียตัวเอง ก็เพื่อให้ผู้อ่านได้ตั้ง
คำถามว่าเหตุใดการกระทำของ ผม จึงสมควรถูกประณามและพิพากษาโทษ ในขณะที่ฝั่งทหารที่ออกมา

กราดยิงผู้คนกลางเมืองกลับไม่รับผิดชอบต่อความผิดพลาดนี้เช่นเดียวกับที่กามุสสร้างตัวละครคลา มองซ์ขึ้นมาเพื่อเป็นกระจกสะท้อนความผิดพลาดของมนุษย์ที่สังคมปกปิดไว้ในนามของความดี

4. “สองหน้า” คือ มายาคติสังคม : เรื่องเล่าที่นำไปสู่การ ‘เปลื้อง’ ‘เปลือย’ จิตใจของมนุษย์

นวนิยายเรื่อง มนุษย์สองหน้า และเรื่องสั้น ผีอยู่ในบ้าน มีลักษณะเด่นคือ การตั้งคำถามในเรื่อง ของความจริงในจิตใจมนุษย์และมายาคติที่สังคมสร้างขึ้นให้ปรากฏร่วมกัน ผ่านการเล่าเรื่องที่ใช้ตัวละคร สนวนนาฝ่ายเดียวตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งวรรณกรรมทั้งสองเรื่องใช้การเปิดเรื่องในลักษณะเดียวกัน คือให้ตัว ละครสนทนากับผู้ที่ไม่รู้จักกันมาก่อน เพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่ตนเองประสบพบเจอให้ฟัง โดยมุ่งตั้งคำถาม วิพากษ์ วิจารณ์ และยั่วล้อเสียดสีสังคมเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้เอง ผู้อ่านจึงค่อย ๆ ซึมซับลักษณะการเล่า เรื่องและอาจสมมติตัวเองว่าเป็น “ผู้มาเยือน” ไปโดยไม่รู้ตัว

กลวิธีการเล่าเรื่องแบบนี้สร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้อ่าน กระทั่งสร้างความกระอักกระอ่วนใจไป ด้วยในการตัดสินใจว่าจะเชื่อหรือไม่กับคำพูดของคลามองซ์ที่เราสัมผัสได้อย่างชัดเจนว่าเป็นคนกลับกลอก หาความจริงไม่ได้ และคนอย่างผมที่ฆ่าเมียตัวเองแล้วไม่ได้รู้สึกเสียใจต่อการกระทำนั้นแม้แต่น้อย ซึ่งอาจ กล่าวได้ว่าเรื่องเล่าทั้งสองเรื่องนี้สัมพันธ์อยู่กับการเมืองของผู้เล่าเรื่อง โดย สรณัฐ ไตลังคะ (2560) กล่าวถึง การเมืองของผู้เล่าเรื่องว่า ในเรื่องเล่าย่อมมี “การเมือง” ซ่อนอยู่ เพราะเรื่องเล่ามีอุดมคติบางอย่างทำงาน อยู่เสมอ และกลวิธีการเล่าเรื่องจะทำให้ผู้อ่านประเมินค่าตัวละคร รวมไปถึงการกระทำของพวกเขาโดย รู้ตัวหรือไม่ก็ตาม การเล่าเรื่องโดยให้ตัวละครในเรื่องเป็นผู้เล่าหรือมองจะทำให้เกิด “สัทประสาน” (polyphony) คือ การยอมให้ตัวละครต่าง ๆ ได้นำเสนอตำแหน่งทางอุดมการณ์ของตนเองในตัวบท ส่งผล ให้ผู้อ่านมองเห็นความหลากหลายของอุดมการณ์และการเมืองแต่ละบุคคลได้ชัดเจนขึ้น

ในมุมมองนี้ ทำให้นัยของการเล่าเรื่องของวรรณกรรมทั้งสองเรื่องยิ่งเด่นชัดขึ้นมา ในแง่ของความ พยายามอธิบายระบบศีลธรรมและกฎระเบียบของสังคมว่าเป็นเรื่องไร้สาระ เพราะแท้จริงแล้ว จิตใจของ มนุษย์นั้นดำมืดและลึกล้ำเกินกว่าชุดความเชื่อเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องที่ถูกสร้างขึ้นภายหลังจะ สามารถตัดสินได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ Bree (1962; อ้างถึงใน สิทธิวัฒน์ เรื่องพงศธร, 2561) ที่ว่า “ไม่มีสิ่งใดบริสุทธิ์ผุดผ่องแท้จริง ไม่มีสิ่งใดหรือผู้ใดที่นั่นที่ไร้เพียงสา ทว่าในอีกด้านหนึ่งนั้นก็ไม่มีสิ่งใด หรือผู้ใดเช่นกันที่มีมลทินโดยสมบูรณ์ ความไร้เพียงสาและการมีมลทินคือมนุษย์ปุถุชน ความเชื่อมโยงของ สองสิ่งนี้ก่อให้เกิดความสมดุลและหลอมรวมตัวเราด้วยตัวเราเอง” มนุษย์ทุกคนจึงย่อมมีเบื้องลึกเบื้องหลัง ที่ปิดซ่อนของตนเองไว้ทั้งสิ้น การพิพากษาการกระทำของผู้อื่นโดยมองว่าตนเองมีความเหมาะสมและเป็น คนดีมากกว่าจึงเป็นเรื่องตลกร้ายที่หิวเราจะไม่ออกทุกครั้งเมื่อมันเกิดขึ้นจริงในสังคม เรื่องเล่าที่นำไปสู่การ เปลื้องเปลือยจิตใจของคลามองซ์และผม จึงเป็นตัวอย่างที่ดีในการแสดงให้เห็นว่าชะตากรรมของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับน้ำมือของมนุษย์เอง

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาการ “เปลื้อง” “เปลือย” จิตใจมนุษย์ผ่านเรื่องเล่าใน มนุษย์สองหน้า ของอัลแบร์ต กามูส์กับ ผีอยู่ในบ้าน ของ กนกพงศ์ สงสมพันธุ์พบว่าผู้แต่งทั้งสองคนประณามค่านิยมที่บิดเบี้ยวในสังคมที่เป็นเหตุให้คนในสังคมลุ่มหลงกับคุณค่าบางประการ จนทำให้ไม่สามารถไปสู่อิสรภาพที่แท้จริง ผู้แต่งทั้งสองได้ใช้ความตายของตัวละครในเรื่อง เพื่อเยาะเย้ยศีลธรรม และตั้งคำถามกับระบบศีลธรรมที่ยัวล้อกับความตายว่า หากคนหนึ่งคนตายไปด้วยเหตุผลบางประการ ความเศร้าเสียใจที่เกิดขึ้นคือความจริงแท้มากแค่ไหน และใช้การสารภาพความผิดเพื่อสะท้อนด้านมืดในจิตใจของมนุษย์ เพื่อทำความเข้าใจกับความโหดร้ายและดำมืดในจิตใจของมนุษย์ที่ถูกชุกชอนอยู่ภายใต้ค่านิยมและศีลธรรมที่เข้ามากดทับมนุษย์ นอกจากนี้ยังพบว่าวรรณกรรมทั้งสองเรื่องมีการใช้เรื่องเล่าเพื่อเน้นย้ำนัยสำคัญของเรื่องว่า ชะตากรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับน้ำมือของมนุษย์เอง

มีข้อสังเกตว่า แม้จุดมุ่งหมายของผู้เขียนในการวิพากษ์สังคมบางแง่มุมแตกต่างกัน กล่าวคือ กามูส์มุ่งวิพากษ์คนในสังคมที่มุ่งแต่คอยจับผิดผู้อื่น ทำตัวเป็นผู้พิพากษาตัดสินความดีเลวของเพื่อนมนุษย์ ในขณะที่กนกพงศ์มุ่งวิพากษ์ความรุนแรงของสังคมที่ส่งผลกระทบต่อปัจเจกบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หายนะของมนุษย์จึงเกิดขึ้นเมื่อตนเองไม่รู้ว่ากำลังตกอยู่ในมายาคติที่สังคมสร้างขึ้น อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมทั้งสองเรื่องก็เป็นตัวอย่างชั้นดีที่แสดงให้เห็นถึงความคิดที่ผู้เขียนทั้งสองชาติต้องการตั้งคำถามเกี่ยวกับมโนสำนึกด้านศีลธรรมและสังคม เพื่อให้ผู้อ่านเลือกทบทวนพฤติกรรมของตนเอง และหาคำตอบว่า แท้จริงแล้วเราแตกต่างจากตัวละครในเรื่องหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- กนกพงศ์ สงสมพันธุ์. (2553). *แผ่นดินอื่น*. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : นาคร.
- พินิจ รัตนกุล. (2555). *วิเคราะห์แนวคิดนักเขียนนักคิดชาวฝรั่งเศส แอลแบร์ กามูส์ ปรัชญาแห่งความไร้เหตุผล*. กรุงเทพฯ : สามัญชน.
- ภมร ชูคันหอม, ชัยณรงค์ ศรีมันตะ และสกุล อ้นมา. (2562). “ความไร้สาระของชีวิตมนุษย์ในปรัชญาของอัลแบร์ กามูส์”. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 27(55), 135 – 160.
- สรณัฐ ไตลังคะ. (2560). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิทธิวัฒน์ เรื่องพงศธร. (2561). *เสียงร่ำไห้ในนรกของมนุษย์สองหน้า*. (บทผนวก). ใน อัลแบร์ต กามูส์. (2561). *มนุษย์สองหน้า*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สามัญชน.
- สิริจิตต์ ปันเงิน. (2542). *ความตายในทัศนะของกามูส์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เสาวณิต จุลวงศ์. (2556). “วงวรรณกรรมไทยในกระแสหลังสมัยใหม่ (ตอนที่ 1)”. *วารสารสงขลา นครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*. 19(4), 3 – 35.
- อัลแบร์ต กามูส์. (2559). *คนนอก*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สามัญชน.
- อัลแบร์ต กามูส์. (2561). *มนุษย์สองหน้า*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สามัญชน.